

Policy preporuke pacijenata za reformu zdravstvenog sistema u BiH
Zaključci i preporuke Prve nacionalne konferencije pacijenata „Zdravstvo za budućnost“

Uvod

Prva nacionalna konferencija pacijenata u Bosni i Hercegovini okupila je ključne aktere iz sektora zdravstva, predstavnike pacijenata, medicinske stručnjake i međunarodne partnere, s ciljem identifikacije ključnih problema, razmjene iskustava i definisanja konkretnih preporuka za unapređenje zdravstvenog sistema. Konferencija je naglasila važnost aktivnog uključivanja pacijenata u kreiranje zdravstvenih politika, ravnomyjernog pristupa terapijama i dijagnostici, te jačanja preventivnih i edukativnih programa.

1. Uloga pacijenata i jednak pristup zdravstvenoj zaštiti

Jednak pristup zdravstvenim uslugama temelj je pravednog i funkcionalnog zdravstvenog sistema. Nejednakosti u pristupu terapijama i dijagnostici nisu teorijske, već su potvrđene kroz konkretne primjere iz prakse na nivou kantona i entiteta, što direktno utiče na ishode liječenja i kvalitet života pacijenata. Aktivno uključivanje pacijenata u procese odlučivanja osigurava da politike i zakoni odražavaju stvarne potrebe građana.

Zaključci:

- Nejednakost u pristupu terapijama i dijagnostici predstavlja ozbiljan sistemski problem.
- Regionalna saradnja i razmjena dobrih praksi mogu unaprijediti jednaku dostupnost zdravstvenih usluga.
- Pacijenti moraju biti ravnopravni partneri u kreiranju zakona i lokalnih timova.
- Potrebna je ravnoteža između entitetskih sistema, centralne kontrole i lokalne implementacije.

Preporuke:

- Uključiti pacijente u procese odlučivanja i kreiranja zakonskih rješenja.
- Ojačati lokalne timove pacijenata za podršku i koordinaciju sa zdravstvenim institucijama.
- Uvesti Ombudsmena za zaštitu prava pacijenata s izvršnim ovlastima. - Ukidanje lista čekanja i osiguranje ravnomyjernog pristupa inovativnim terapijama.

2. Stručna predavanja – molekularna patologija, onkologija, hematologija i rijetke bolesti

Napredak u medicini, telemedicini, molekularnoj dijagnostici i personaliziranoj terapiji omogućava preciznije, sigurnije i efektivnije liječenje. Rijetke bolesti i hematološke bolesti zahtijevaju specijalizirane timove i sisteme praćenja, jer kašnjenja u dijagnostici i terapiji direktno ugrožavaju život pacijenata.

PONOSNI NOSITELJI PROJEKTA GLASAJ ZA ŽIVOT

Zaključci i preporuke:

Onkologija i molekularna patologija:

- Telemedicina i centralizirane laboratorije omogućavaju jednaku dijagnostiku pacijentima u udaljenim centrima.
- Multidisciplinarni timovi i uključivanje pacijenata u odluke o terapiji poboljšavaju ishode liječenja.

Preporuke:

- Uspostaviti centralizirane laboratorije,
- osigurati dostupnost modernih terapija,
- uključiti genetičare i psihološku podršku,
- implementirati AI sisteme za analizu patoloških nalaza,
- promovisati prevenciju

Hematologija:

Rana dijagnostika ključna je za efikasno liječenje; starija populacija i komorbiditeti otežavaju terapijske opcije.

Preporuke:

- Poboljšati dijagnostiku,
- osigurati transplantaciju i savremene terapije,
- pratiti minimalnu rezidualnu bolest,
- obavezna psihološka podrška.

Rijetke bolesti:

Nedostatak preciznih podataka i neravnomjerna dostupnost terapija otežava liječenje pacijenata.

Preporuke: Uspostaviti nacionalne registre, osigurati pristup terapijama za sve pacijente, podržavati umrežavanje udruženja pacijenata i regionalnu saradnju.

3. Budućnost zdravstva i prevencija

Efikasno i pravedno zdravstveno sistemsko upravljanje direktno utiče na zdravlje građana i ekonomsku stabilnost države. Prevencija bolesti i jačanje primarne zdravstvene zaštite smanjuju dugoročne troškove i povećavaju kvalitet života.

Zaključci:

- Fragmentacija sistema i neujednačeni standardi dovode do neefikasnosti.

PONOSNI NOSITELJI PROJEKTA GLASAJ ZA ŽIVOT

- Primarna zdravstvena zaštita i prevencija nedovoljno razvijeni.
- Digitalizacija i funkcionalni registarski sistemi nedostaju.
- Finansijska disciplina i efikasno planiranje neophodni su za stvarne promjene.

Preporuke: - Jačati primarnu zdravstvenu zaštitu i motivaciju doktora. - Optimizirati bolnice, osigurati pristup specijalističkim tretmanima za sve pacijente. - Implementirati digitalizaciju i podatke za praćenje resursa i kvaliteta. - Fokusirati se na prevenciju i hronične bolesti. - Uključiti pacijente u kontinuirani nadzor i evaluaciju zdravstvenih programa.

4. Izazovi i rješenja za održiv zdravstveni sistem

Zdravstveni sistem ne može funkcionisati bez političke volje, stabilnog finansiranja i transparentnog upravljanja. Aktivno uključivanje pacijenata i primjena inovacija ključni su za održivost i kvalitet zdravstvene zaštite. Panel je jasno pokazao da su problemi zdravstvenog sistema BiH primarno politički i upravljački, a ne tehnički, te da bez volje svih aktera – vlasti, institucija i pacijenata – promjene neće biti moguće.

Zaključci:

- Problemi su primarno politički i upravljački, ne tehnički.
- Pacijenti su legitimni partneri koji zahtijevaju mjerljive promjene.
- Digitalizacija, funkcionalni registri i jasni kriteriji finansiranja neophodni su.
- Koordinacija između ministarstava, fondova i lokalnih timova ključna je za održivost.

Preporuke:

- Stabilno i pravedno finansiranje zdravstvenog sistema.
- Definisati i garantovati paket osnovnih prava za sve građane.
- Uključiti pacijente u savjetodavna tijela i procese odlučivanja.
- Implementirati digitalne alate za smanjenje administrativne neefikasnosti.
- Hitno ukloniti administrativne prepreke i omogućiti pristup inovativnim terapijama.
- Fokusirati se na realna, provediva rješenja i kontinuirano praćenje rezultata.

5. Glas rijetkih i život s dijagnozom

Pacijenti s rijetkim bolestima i malignim dijagnozama suočavaju se s kašnjenjem dijagnoze, ograničenim terapijskim opcijama i administrativnim preprekama. Pravovremena intervencija, multidisciplinarni pristup i podrška zajednice ključni su za kvalitet života i smanjenje dugoročnih troškova.

Zaključci:

- Registracija lijeka ne garantuje dostupnost terapije; problem je sistemski.
- Rani pristup terapijama smanjuje dugoročne troškove i poboljšava ishode.
- Pacijenti moraju biti partneri u sistemu, a lijek i pomagalo osnovno pravo.
- Vidljivost pacijenata i ličnih priča ključna je za politički pritisak.

Preporuke

- Uspostaviti registre oboljelih i mehanizme praćenja ishoda.
- Omogućiti rani multidisciplinarni pristup i psihološku podršku.
- Smanjiti geografske i administrativne prepreke.
- Razviti zakonska prava koja štite pacijente od dugoročne diskriminacije.
- Podržati pacijentski aktivizam i međunarodnu saradnju.

6. Zajednička akcija i implementacija Sarajevske deklaracije

Pacijenti su legitimni akteri zdravstvenog sistema, a njihovo aktivno uključivanje u donošenje odluka temelj je za održive reforme. Sarajevska deklaracija 2025. predstavlja jedinstven dokument svih pacijenata u BiH, izražavajući zajedničku volju za unapređenje zdravstvene zaštite i jednak pristup terapijama. Uvođenje principa ove Deklaracije u praksu omogućava da pacijenti postanu ravnopravni partneri u donošenju odluka i osigura stvarnu odgovornost institucija.

Zaključci:

- Udruženja pacijenata koja su potpisnici Sarajevske deklaracije djelovat će zajednički u zagovaranju reformi zdravstvenog sistema.
- Cilj je osigurati da pacijenti budu uključeni u sve procese donošenja odluka i da njihovo mišljenje bude prepoznato i uvaženo.
- Ova koordinirana aktivnost osigurava da se prava pacijenata poštuju i da se transparentno prati implementacija zakonskih i strateških rješenja u zdravstvu.
- Sarajevska deklaracija služi kao referentni okvir za institucije i donosioca odluka pri planiranju i evaluaciji zdravstvenih politika.

Preporuke:

- Pacijenti će aktivno tražiti status sagovornika u relevantnim odborima, fondovima i savjetodavnim tijelima.
- Institucije na svim nivoima vlasti moraju uvažavati stavove pacijenata i uključivati ih u strategije, planove i zakonska rješenja.

PONOSNI NOSITELJI PROJEKTA GLASAJ ZA ŽIVOT

GLASAJ
ZA ŽIVOT
ZA ZDRAVLJE, ZA SEBE

Implementator: Udruženje oboljelih od raka
prostate FBiH
Džamijska br.13
71000 Sarajevo
M: +387 61 895 898
E: info@glasajzazivot.ba
W: www.glasajzazivot.ba
ID: 4203094120003
Transakcijski račun: 1028720000008220

- Implementacija Deklaracije mora biti transparentna, mjerljiva i uključivati mehanizme odgovornosti.
- Udruženja pacijenata će kontinuirano pratiti i evaluirati napredak reformi, u saradnji sa stručnjacima i međunarodnim partnerima.

Zaključak konferencije

Prva nacionalna konferencija pacijenata ukazala je na ključne izazove zdravstvenog sistema BiH: **nejednak pristup, fragmentaciju, nedostatak preventivnih i edukativnih programa, administrativne barijere i političku inertnost.**

Panel o izazovima i rješenjima za održiv zdravstveni sistem naglasio je da politička volja, odgovornost i transparentnost nisu opcionalni već ključni elementi održivosti. Pacijenti su organiziran, informiran i legitimni partner u donošenju odluka. Digitalizacija, stabilno finansiranje, funkcionalni registri i realna, provediva rješenja su osnova za sistem koji može pružiti ravnopravan i kvalitetan pristup svima.

Implementacija preporuka ove konferencije zahtijeva strateško planiranje, aktivno uključivanje svih aktera i kontinuiranu saradnju institucija i civilnog društva.

Ovaj Policy dokument sa zaključcima i preporukama zasnovan je na panel diskusijama, stručnim predavanjima i iskustvima pacijenata prezentiranim tokom Prve nacionalne konferencije pacijenata, uz učešće domaćih i međunarodnih stručnjaka.

Implementacija ovih preporuka predstavlja minimum odgovornosti institucija prema građanima. Pacijenti će aktivno pratiti, evaluirati i javno komunicirati napredak ili izostanak implementacije.

ZAHTEVI INSTITUCIJAMA BOSNE I HERCEGOVINE

U skladu sa zaključcima i preporukama Prve nacionalne konferencije pacijenata „Zdravstvo za budućnost“, te u uvjerenju da su institucije i pacijenti zajednički odgovorni za unapređenje zdravstvenog sistema, Inicijativa *Glasaj za život* i učesnici Konferencije upućuju sljedeće zahtjeve prema nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini:

- **Institucionalno prepoznavanje pacijenata** kao ravnopravnih aktera u procesima planiranja, donošenja odluka i evaluacije zdravstvenih politika, kroz njihovo uključivanje u savjetodavna i radna tijela.
- **Unapređenje transparentnosti u radu fondova, zavoda i ministarstava**, kroz javnu dostupnost podataka o raspodjeli sredstava, listama čekanja, kriterijima odlučivanja i izvještajima o radu, kako bi se osiguralo povjerenje javnosti i odgovornost institucija prema građanima i pacijentima.

PONOSNI NOSITELJI PROJEKTA GLASAJ ZA ŽIVOT

UDRUŽENJE OBOLJELIH
OD RAKA PROSTATE FBiH

Udruženje
Renesansa

UDRUŽENJE "SNAGA" U BiH

UDRUŽENJE MIJELOM U BiH

UDRUŽENJE DISTROFIČARA CAZIN

GLASAJ
ZA ŽIVOT
ZA ZDRAVLJE, ZA SEBE

Implementator: Udruženje oboljelih od raka prostate FBiH

Džamijska br.13

71000 Sarajevo

M: +387 61 895 898

E: info@glasajzazivot.ba

W: www.glasajzazivot.ba

ID: 4203094120003

Transakcijski račun: 1028720000008220

- **Postepeno, ali odlučno ukidanje netransparentnih listi čekanja**, uz uvođenje jasnih, javno dostupnih kriterija, redovno ažuriranih podataka i mehanizama nadzora.
- **Unapređenje digitalizacije zdravstvenog sistema**, uključujući fondove, registre oboljenja i terapija, s ciljem boljeg planiranja resursa, praćenja ishoda liječenja i osiguranja jednakog pristupa zdravstvenoj zaštiti.
- **Definisanje jasnih rokova i odgovornosti** za provođenje dogovorenih reformi, uz transparentno izvještavanje javnosti o ostvarenim rezultatima.

Ovi zahtjevi predstavljaju logičan nastavak zaključaka i preporuka Konferencije: zaključci identifikuju ključne probleme, preporuke nude smjer djelovanja, a zahtjevi uspostavljaju osnov za odgovornost, praćenje i stvarnu implementaciju promjena u zdravstvenom sistemu.

Inicijativa „Glasaj za život“

Sead Sefić, predsjednik Udruženja oboljelih od raka prostate FBiH

Dokument kreirala:

Adisa Velić, projektna menadžerica

PONOSNI NOSITELJI PROJEKTA GLASAJ ZA ŽIVOT

Udruženje
Renesansa

UDRUŽENJE "SNAGA" U BIH

UDRUŽENJE MIJELOM U BIH

UDRUŽENJE DISTROFIČARA CAZIN